

Методичні рекомендації

щодо організації навчально-виховного процесу з дітьми старшого дошкільного віку

Одним з пріоритетів державної політики в розвитку дошкільної освіти є рівний доступ до якісної освіти, який забезпечується дошкільними навчальними закладами та іншими формами здобуття дошкільної освіти.

Законом України від 06.07.2010 р. «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» передбачено обов'язковість дошкільної освіти дітей старшого дошкільного віку. Основною метою нововведення є створення рівних стартових умов для дітей п'ятирічного віку до майбутнього навчання в школі, формування шкільної зрілості.

Функціонування груп дітей 5-річного віку у 2010-2011 н. р. регламентується нормативно-правовими актами, зокрема: Законами України «Про дошкільну освіту», «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу», Положенням про дошкільний навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 р. № 305, інструктивно-методичними листами: «Про організацію короткотривалого перебування дітей у дошкільних навчальних закладах» (від 17.08.2005 р. № 1/9-431), «Про режим роботи дошкільних навчальних закладів» (від 24.01.2007 р. № 1/9-36), «Про організацію обліку дітей дошкільного віку» (від 07.05.2007 р. № 1/9-263), «Про систему роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні навчальні заклади» (від 04.10.2007 р. № 1/9-583), «Про здійснення соціально-педагогічного патронату» (від 17.12. 2008 р. № 1/9-811), інструктивно-методичними рекомендаціями «Про організовану і самостійну діяльність дітей у дошкільному навчальному закладі» (від 26.07.2010 р. №1.4/18-3082).

Найпоширенішими формами здобуття дошкільної освіти дітьми п'ятирічного віку є: *дошкільні навчальні заклади; групи короткотривалого*

перебування; групи при загальноосвітніх навчальних закладах, соціально-педагогічний патронат.

Дошкільний навчальний заклад. Здобуття дошкільної освіти дітьми 5-річного віку в умовах дошкільного навчального закладу організовується відповідно до чинного законодавства та діючих програм для дітей старшого дошкільного віку.

Групи короткотривалого перебування. Короткотривале перебування старших дошкільників у дошкільному навчальному закладі передбачено для дітей, які з певних причин не можуть його відвідувати за повним режимом перебування (10,5-12 годин), і забезпечує їх право на здобуття дошкільної освіти. Короткотривалий режим перебування дітей обов'язково обумовлюється в статуті ДНЗ. Якщо для комплектування окремих груп немає достатньої кількості дітей, то їх зараховують до старшої групи або різновікової групи дошкільного закладу, що функціонує за повним режимом перебування.

Кількість дітей у групах короткотривалого перебування визначається відповідно до нормативів наповнюваності, передбачених у статті 14 Закону України «Про дошкільну освіту». Прийом дітей здійснює керівник дошкільного навчального закладу на підставі заяви батьків або осіб, які їх замінюють, за наявності медичної довідки про стан здоров'я дитини, довідки дільничного лікаря про епідеміологічне оточення, свідоцтва про народження. У заяві батьків або осіб, які їх замінюють обумовлюється час та періодичність перебування дітей у групах, інші умови. Діти, які відвідують дошкільний навчальний заклад короткотривало, зараховуються до його спискового складу (журнал обліку щоденного відвідування дітьми групи) та обов'язково включаються до звіту дошкільного навчального закладу (форма № 85-к).

Керівництво і контроль за навчально-виховним процесом у групах короткотривалого перебування дітей здійснює завідуюча дошкільним навчальним закладом та вихователь-методист.

Для дітей, які відвідують групи короткотривалого перебування, за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, можуть надаватися додаткові освітні послуги у порядку визначеному законодавством.

Штатний розклад комунального дошкільного навчального закладу, який має окремі групи короткотривалого перебування, встановлюється та затверджується відповідним органом управління освітою на основі діючих Типових штатів дошкільних навчальних закладів.

Навантаження вихователів груп короткотривалого перебування визначається відповідно до тижневого педагогічного навантаження (30 годин на тиждень) та тривалості перебування дітей в групі. Наприклад: 1,5 години перебування дітей – 0,25 ставки вихователя, 3 години – 0,5 ставки вихователя тощо (з розрахунку 5-ти денного режиму роботи закладу).

Групи при загальноосвітніх навчальних закладах. Перебування дітей 5-річного віку у групах при загальноосвітніх закладах організовуються, зазвичай, у населених пунктах, де відсутні дошкільні навчальні заклади. Як правило, групи працюють короткотривало, тому порядок їх функціонування визначається інструктивно-методичним листом «Про організацію короткотривалого перебування дітей у дошкільних навчальних закладах» (від 17.08.2005 р. № 1/9-431).

З дітьми можуть працювати як вихователі, так і вчителі загальноосвітніх закладів. За умови, коли з дітьми працює вчитель, можливе виникнення дисбалансу – штучного наближення життя дітей старшого дошкільного віку до шкільного, намагання вчителів перетворити групу в перший клас. Хочемо застерегти від формального розуміння вчителями, долученими до освіти п'ятирічних дітей, своїх завдань, підміни ними повноцінної дитячої життєдіяльності проведенням занять-уроків, використання в роботі суто шкільного інструментарію. Бажано забезпечити подальшу роботу з дітьми в початкових класах того педагога, який працював з ними впродовж року.

Соціально-педагогічний патронат дасть можливість охопити дошкільною освітою 5-річних дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, або дітей, які з інших причин не відвідують дошкільні навчальні заклади (відсутність чи віддаленість дошкільних закладів, фізична неспроможність батьків водити дитину до закладу) та реалізувати право батьків обирати різні форми здобуття дошкільної освіти.

Соціально-педагогічний патронат сімей здійснюється за місцем їх проживання. Для організації відповідної роботи бажано мати соціальний паспорт кожного міста, селища, району, мікрорайону, будинку, окремих сімей; розробити конкретні програми (загальну, місцеву тощо) відповідно до мети і завдань соціально-педагогічного патронату; визначити конкретних виконавців та узгодити їх дії; забезпечити контроль за його здійсненням. Після виявлення дітей, які потребують соціально-педагогічного патронату, визначається місце проведення відповідної роботи (в домашніх умовах, на базі дошкільних чи інших навчальних закладів, в інших приміщеннях). Діти, які будуть знаходитися в домашніх умовах, зараховуються до «групи соціально-педагогічного патронату», що закріплюється за дошкільними навчальними закладами, які знаходяться територіально найближче. До складу такої групи можуть входити діти різного віку, а не лише п'ятирічки, вони можуть проживати у різних мікрорайонах міст, селищ, сіл тощо. Такі діти включаються до спискового складу вихованців закладу, за якими вони закріплені.

Соціально-педагогічний патронат таких сімей, як правило, здійснює соціальний педагог, педагогічне навантаження якого становить 40 годин на тиждень. У робочий час соціального педагога враховується і час, затрачений на дорогу до місця проживання дитини. Відвідання сім'ї відбувається 2 рази на тиждень і соціально-педагогічним патронатом охоплюється не більше 15 дітей. Засновник має право зменшувати кількість дітей. Функції соціального педагога можуть виконувати інші педагогічні працівники. З метою проведення колективних форм роботи, спілкування з однолітками для дітей,

які потребують соціально-педагогічного патронату, можуть створюватися групи короткотривалого перебування у дошкільних навчальних чи інших закладах. Наповнюваність груп становить до 10 осіб.

Також такі діти можуть відвідувати звичайні групи у дошкільних закладах різних типів. В цьому разі вони зараховуються до спискового складу групи, яку відвідують. Відвідування груп дітьми становить, як правило, 2-3 рази на тиждень. Всі діти охоплені соціально-педагогічним патронатом, включаються обов'язково до статистичної звітності (форма 85-к) того закладу, до спискового складу якого вони зараховані.

З дітьми п'ятирічного віку, які охоплені різними формами здобуття дошкільної освіти, роботу можуть проводити практичний психолог, вчитель-логопед, вихователь та інші педагоги, робочий час яких визначений чинним законодавством. Кількість працівників визначається із розрахунку кількості груп чи кількості таких дітей у закладі.

Планування, організація та проведення навчально-виховної роботи з дітьми 5-річного віку здійснюється *відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти України, Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» з урахуванням умов розвивального предметного, природного, соціального середовища та потреб, інтересів, запитів, здібностей дітей.*

Додатково можуть використовуватися авторські та адаптовані програми, які схвалені науково-методичною радою Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.

В організації навчально-виховної роботи з дітьми старшого дошкільного віку важливо забезпечити організовану життєдіяльність дітей спільно з дорослим у створеному для цього розвивальному просторі з обов'язковим включенням наступних видів дитячої діяльності:

- *ігрової* – шляхом проведення дидактичних, рухливих, будівельно-конструктивних, ігор-драматизацій тощо;
- *навчально-пізнавальної* – через заняття, а також гурткову, індивідуальну роботу, спостереження та екскурсії, пізнавально-розвивальні

бесіди, дидактичні ігри, елементарні досліди й дитяче експериментування у повсякденному житті;

- *трудової* – у формі індивідуальних і групових трудових доручень, чергувань, колективної праці та ін.;

- *комунікативно-мовленнєвої* – за допомогою спеціальних мовленнєвих занять, бесід, розмов на особистісні та спільні теми, створення й розв'язання певних ситуацій спілкування, індивідуальної роботи у повсякденному житті, цілеспрямованого залучення дітей до спілкування під час всіх форм організації життєдіяльності;

- *художньої* – через заняття з художньої праці, образотворчої, музичної, літературної діяльності та розваги, свята, гуртки художньо-естетичного циклу, індивідуальну роботу та ін.;

- *рухової* – шляхом залучення до участі у заняттях з фізичної культури, плавання, музики, спортивних секцій та хореографічних гуртків, різних форм організації дитячої праці, рухливих ігор у повсякденному житті, фізкультурних свят, розваг, походів, ранкової гімнастики та гімнастики після денного сну, фізкультурних хвилинок, пауз та ін.

Не можна перетворювати навчально-пізнавальну діяльність 5-річних дошкільників на аналог шкільного поурочного навчання. Вона якісно відрізняється від шкільного навчання формами, методами і прийомами, засобами, стилем і рівнем взаємодії педагога з вихованцем, а не лише змістом, обсягом програмового матеріалу, рівнем вимог до дитини.

У старшій групі проводиться 2-3 заняття на день впродовж 1-1,5 годин тривалістю 25-30 хвилин для дітей 6-го року життя та 30-35 хвилин для дітей 7-го року життя.

Тривалість занять може збільшуватись чи зменшуватись залежно від коливань інтересу, бажань, працездатності дітей, складності завдань тощо.

Найбільш сприятливий час для залучення дітей до організованих занять з огляду на закономірності у зміні працездатності, активності дитячого організму, особливості перебігу уваги, процесів пам'яті й мислення

дітей – це період у ранкові години від 9.00 до 11.00. З урахуванням конкретної ситуації окремі заняття можна переносити на другу половину дня або одразу плануватися на цей період.

З метою унормування організованої навчально-пізнавальної діяльності, надання їй планового характеру та узгодження із загальним розпорядком дня варто розробити для різних вікових груп *орієнтовний розпорядок проведення занять* – тижневий перелік занять із різних змістових напрямів дошкільної освіти.

На відміну від сталого і, в цілому, непорушного розкладу уроків у школі розпорядок занять у дошкільному навчальному закладі має бути мобільним, динамічним, гнучким, таким, який можна оперативно змінити, відкоректувати прямо в ході навчально-виховного процесу, якщо того потребуватимуть конкретні обставини, непередбачені педагогом наперед при укладанні календарного плану. Орієнтовний тижневий розподіл занять може носити тимчасовий характер, оскільки педагоги можуть апробувати його і періодично вносити необхідні корективи, зміни до нього.

Особливої уваги потребують *діти 5-річного віку, які перебувають у різновіковій групі*, яка, як правило, функціонує в сільській місцевості. В організаційному плані під час комплектування найдоцільніше було б виокремити дітей шостого року життя у самостійну групу, враховуючи кількість дошкільників. Доцільність такого підходу зумовлена істотними відмінностями у різнобічній характеристиці дітей та змістового наповнення життєдіяльності вихованців шостого та інших років життя.

З метою створення оптимальних умов для формування життєвої компетентності дітей п'ятирічного віку в умовах різновікового колективу пропонуємо кілька форм та прийомів організації педагогічної роботи, які сприятимуть урахуванню інтересів та можливостей дітей:

- *послідовна* – організація та проведення певного виду життєдіяльності для кожної вікової підгрупи здійснюється окремо й розведена в часі. Завершивши роботу з однією підгрупою дітей, педагог переходить до іншої.

Кожна вікова підгрупа потребує свого змісту роботи навіть за умови використання подібної форми організації. Застерігаємо від дублювання змісту й форми роботи, якщо навіть вона проводилася для кожної вікової підгрупи окремо;

- *одночасна* – організація та проведення певного виду життєдіяльності для кожної вікової підгрупи здійснюється одночасно: дві підгрупи з педагогом і помічником вихователя, або одна з підгруп самостійно розпочинають фрагмент діяльності та одночасно чи майже одночасно закінчують. Зміст, форми, послідовність і способи використання ігрового, дидактичного матеріалів, посібників – однакові у використанні. Педагог має майстерно варіювати, комбінувати види діяльності, щоб зберегти інтерес кожної дитини, кожної підгрупи до колективної мети та способів її досягнення. До цієї форми організації не варто вдаватися часто, щоб зберегти й реалізувати право кожної дитини на вільну нерегламентовану діяльність;

- *паралельна* – кожна підгрупа дітей одночасно, проте окремо одна від одної, залучена до різних видів діяльності з різним змістом; форми, послідовність і способи використання ігрового, дидактичного матеріалів, посібників – різні. Завершує свою діяльність кожна підгрупа в різний час;

- *тематично об'єднана* – організовується тематично однакова діяльність дошкільників, але з різними програмовими завданнями для вікових підгруп, що може час від часу переплітатися.

Перелік запропонованих форм організації педагогічної роботи не виключає їх комбінування, доповнення на розсуд вихователя.

Зауважимо: неприпустимо вимагати від старших дітей постійного перебування з молодшими, обов'язковості організації ігор та інших видів діяльності з урахуванням їхніх потреб, неперервної опіки над малюками. Старші мають реалізувати своє право на складні ігрові сюжети, різноманітну тематику бесід, вибір художньої літератури, театралізованої діяльності. Спілкування та інші види діяльності у товаристві однолітка дають кожному

дошкільникові можливість проявити свої здібності, орієнтуючись на власні вподобання та досягнення інших.

Під час організації навчально-пізнавальної діяльності дітей у різновікових групах рекомендуємо проводити як спільні заняття для дітей всіх вікових підгруп, так і окремі заняття з кожною віковою підгрупою, що дасть можливість вихователю звернути увагу на дітей старшого дошкільного віку. Радимо використовувати наступні способи організації навчально-пізнавальної діяльності дітей:

1. Спільні заняття для кожної вікової підгрупи: спільні сфери життєдіяльності та лінії розвитку, але різні програмові завдання (молодша підгрупа – малює один овоч за вибором, середня – овочі в корзині, старша – збір овочів на городі).

2. Спільні заняття для кожної вікової підгрупи: різні сфери життєдіяльності та лінії розвитку, різні програмові завдання (молодша – малювання, старша – математика).

3. Окремі заняття з кожною віковою підгрупою: вибір сфер життєдіяльності та ліній розвитку здійснюється педагогом відповідно до перспективного плану роботи.

Заняття першого типу є досить розповсюдженими серед практиків. Але педагоги не завжди дотримуються дидактичних вимог щодо організації таких занять. Спостерігається невміння вихователів передбачити і забезпечити протягом заняття активність всіх дітей. Головною умовою подолання цих недоліків є продумування не лише спільної сфери життєдіяльності та лінії розвитку, а і його дидактичного змісту. На таких заняттях можуть бути різними теми, навіть різні види діяльності (малювання, ліплення, аплікація) але основне навчальне завдання має бути спільним. Наприклад, діти молодшої групи – малюють дощик, середньої – хустинку, старшої – будинок. Спільним завданням буде: вчити проводити прямі лінії в різних напрямках.

Плануючи спільні заняття за однаковими сферами життєдіяльності та змістовими лініями, слід дотримуватися певних вимог і рекомендацій:

- одночасно з усіма підгрупами проводять лише такі заняття, на яких можна забезпечити дотримання організаційних та методичних вимог до педагогічного процесу;

- бажано уникати ситуацій, коли складний для сприймання матеріал подається для всіх вікових підгруп. Важливо правильно визначити програмовий матеріал з погляду його сумісності, максимально наблизити вид діяльності (малювання, ліплення);

- матеріал, підготовлений до заняття, має містити спільні елементи для дітей усіх підгруп, що дає змогу об'єднати вихованців у проведенні ігор, відгадуванні загадок, виконанні певних завдань;

- одна з головних умов проведення спільного заняття – його чітке планування, регламентація кожного етапу;

- поетапна робота з дітьми різних вікових підгруп неможлива без організації їхньої самостійної діяльності на кожному занятті. Коли в одній групі подаються і закріплюються нові знання, вихованці інших груп можуть працювати самостійно;

- самостійні завдання продумуються та готуються педагогом заздалегідь і мають відповідати таким вимогам: активізувати розумову діяльність дітей; розвивати ініціативу; бути посильними для дітей і спиратися на раніше набуті знання; забезпечувати реалізацію принципу поступового ускладнення; враховувати особливості групи в цілому й окремих вихованців; бути різноманітними за формою і змістом; містити елементи новизни; мати відповідний ступінь труднощів для дітей кожного віку; достатня кількість роздаткового матеріалу з кожного розділу програми.

Багато залежить від того, як розпочинається заняття: одночасно з усіма дітьми або поетапно з підгрупами. Відразу з усіма дітьми доречно розпочинати заняття на спільну тему (розгляд картин, читання художніх творів, ліплення за сюжетом казки тощо), тоді закінчення заняття буде поетапним. У тих випадках, коли пояснення має бути диференційованим, доцільним є поступовий початок заняття за схемою:

6-й РІК		
Пояснення: а) матеріалу б) завдання <i>5 хвилин</i>	5-й РІК	
Самостійна робота дітей <i>25 хвилин</i>	Пояснення <i>5 хвилин</i>	4-й РІК
	Самостійна робота дітей <i>15 хвилин</i>	Пояснення <i>3 хвилини</i>
	Аналіз і підсумок <i>5 хвилин</i>	Самостійна робота дітей <i>10 хвилин</i>
		Аналіз і підсумок <i>2 хвилини</i>
Аналіз і підсумок <i>5 хвилин</i>		

Як показує досвід, заняття з фізкультури й музики рекомендують проводити окремо з кожною віковою підгрупою. Якщо їх проводити спільними, слід підбирати дотичний матеріал: старші діти виконують пісню чи танець (як повторення), молодші – слухають чи дивляться і запам'ятовують. Більш складний матеріал дається старшим, коли малюки виконали всі завдання. На заняттях із фізкультури диференціація здійснюється за рахунок збільшення дозування вправ, вимог до їх виконання, а також обладнання (для тренування в рівновазі даємо лави різної висоти тощо).

Вихователь різновікової групи не може обмежуватися проведенням занять лише цього типу, оскільки для дітей різних вікових підгруп їх передбачено різну кількість протягом дня і тижня.

На відміну від спільних занять з однієї життєвої сфери та змістової лінії, де можна об'єднувати і три підгрупи, спільні заняття за різними сферами життєдіяльності та змістовими лініями проводяться лише з двома підгрупами, навіть якщо вікових підгруп більше. У такому випадку дітей ділять за суміжністю на дві підгрупи. Продумуючи поєднання роботи двох підгруп, потрібно враховувати характер діяльності дітей, щоб виконання завдань дітьми однієї підгрупи не відволікало дітей другої (наприклад: читання старшим дітям цікавої казки – молодших дітей буде відволікати від

ліплення; дітей старшої підгрупи можуть відволікати цікаві дидактичні ігри з малятами тощо). Плануючи заняття цього типу, слід враховувати і характер діяльності вихователя. Адже він не може одночасно проводити два заняття за його безпосередньою участю: бесіда з однією підгрупою і фізкультура – з іншою. Хоча може бути так: молодші – вивчають вірш, а старші – ліплять. Старші діти знають вірш і відволікатися не будуть, крім цього в них вже є навички ліплення, тому діти будуть працювати самостійно. Такі заняття складаються, як правило, з трьох частин, які можна графічно показати так:

СТАРША ГРУПА		
Пояснення завдань, вказівки до самостійної роботи <i>8-10 хвилин</i>		МОЛОДША ГРУПА
Самостійна робота дітей <i>12-15 хвилин</i>	Пояснення. Хід заняття Закінчення заняття. Аналіз і підсумок <i>12-15 хвилин</i>	
Завершення самостійної роботи. Аналіз і підсумок <i>8-10 хвилин</i>		

Позитивним у таких заняттях є те, що вихователю вдається вкластися в передбачений час, серйозно позайматися з малюками. Але зловживати, розраховуючи на самостійність старших дітей, не потрібно. Ці заняття слід поєднувати з попереднім способом їх організації. У більшій мірі вони застосовуються в двоконплектних дитячих садках. В обох випадках їх обов'язковим структурним компонентом має стати наявність самостійних завдань. Вони продумуються і готуються педагогом заздалегідь.

Звичайно, найбільш ефективними є заняття з кожною віковою підгрупою окремо, особливо коли мова йде про дітей п'ятирічного віку. Якщо немає змоги проводити з дітьми старшої підгрупи всі заняття окремо, то хоча б організувати таке навчання, коли планується заняття, яке передбачає вивчення складного матеріалу; заняття, яких немає за переліком в молодших дітей; заняття з грамоти та ін. Вони, як правило, проводяться в

години, відведені для навчання, іноді в години самостійної діяльності, а також в другу половину дня. Доречно їх поєднувати з музичними, корекційними, лікувально-профілактичними тощо. Обов'язковими умовами проведення подібних занять є хороша організація дитячого колективу, наявність у дітей навичок самостійної гри і позитивних взаємовідносин, а також знаходження педагогом зручного місця і часу для їх проведення.

Разом з тим, визнаючи дитину центром педагогічної діяльності, варто розширити рамки заняття, подивитися на нього очима вихованця, віддати перевагу спілкуванню та грі, якими він дорожить найбільше. Саме тому з погляду ефективності розвитку доцільно у роботі з дітьми широко використовувати міні-заняття, що дасть змогу врахувати міру зацікавленості, інтересу дітей, дозування інформації чи завдань, розведення в часі того змістового наповнення, яке за умов традиційності мало означені часові рамки.

В умовах різновікового колективу міні-заняття дадуть можливість вихователю проводити роботу з дітьми п'ятирічного віку окремо від інших дітей. Адже міні-заняття не завжди потребують залучення до діяльності всієї групи вихованців, а здебільшого орієнтовані на невелику підгрупу дітей, які проявляють інтерес, готовність до конкретного виду діяльності (індивідуально-груповий спосіб організації). Кількість таких занять, змістове їх наповнення зумовлюються віковими особливостями. Протягом дня можна проводити 5, 10, 20 чи й більше індивідуальних, групових і колективних міні-занять або, іншими словами, фрагментів розвивально-виховної зайнятості дітей, під час яких розкриватиметься запланована тема. Якщо ж навчального матеріалу, форм і видів роботи достатньо і інтерес дітей не спадає, цю тему можна розглядати протягом кількох днів, що не тільки допоможе різнобічно її розкрити, зануритися в проблему, а й обрати способи, час, визначити тривалість, які враховували б бажання, наміри, вподобання кожної дитини. Але міні-заняття не підміняють та не перекривають інші види, форми педагогічного впливу, не збільшують тривалість організованого

пізнавального процесу. Навпаки, вони вивільняють час для самостійного пізнання, дослідження, вибору часу й місця виконання завдання-пропозиції, надають дитині можливість самодозування інформації, самостійного вибору діяльності, партнерів. Зміст міні-занять проникає в усі сфери життєдіяльності, змістові лінії, відбивається в усіх видах активності особистості.

Міні-заняття може бути:

- спланованим, спонтанним (не запланованим заздалегідь, без попередньої підготовки), ситуативним;
- фіксованим у часі або ж його тривалість може визначатися інтересами і бажаннями дітей;
- індивідуальним, груповим, фронтальним;
- ініційованим дітьми чи педагогом;
- синтезованим за видами (розповідання казок, розігрування сюжетів фольклорних форм, описування емоційного змісту ситуації спілкування дійових осіб, характеру персонажів);
- варійованим у змінності видів діяльності: ігрової, пізнавальної, музичної, театральної, спілкування тощо.

Важливою умовою розвитку дітей старшого дошкільного віку є залучення батьків до навчально-виховного процесу. Саме тому одним із напрямів діяльності закладів, де діти п'ятирічного віку здобувають дошкільну освіту, є розвиток педагогічної культури батьків, формування у них психолого-педагогічних, фізіолого-гігієнічних і правових знань, а також вироблення вмінь і навичок з виховання дітей.

Реалізація даного напрямку роботи здійснюється через індивідуальні, групові та колективні форми роботи. До індивідуальних та групових форм роботи відносяться бесіди, консультації, відвідування сім'ї дитини, залучення батьків до виховної роботи в групі, доручення та ін. Колективні форми роботи – це батьківські збори, диспути, конференції, відкриті заняття,

зустрічі за «круглим столом», семінари-практикуми, «дні відкритих дверей» тощо.

Таким чином, незалежно від того, де здобуватиме дошкільну освіту дитина п'ятирічного віку завдання освітян області створити сприятливі, комфортні умови для розвитку особисті дошкільника, формування в неї цілісної та реалістичної картини світу, ціннісного ставлення до природи, культури, людей, самої себе; сприяти становленню основ компетентності малюка.

Література

1. Закон України «Про дошкільну освіту» // Урядовий кур'єр. – 2001. – № 144. – С. 1-9.
2. Базовий компонент дошкільної освіти України // Дошкільне виховання. – 1999. – № 1. – С.6-19.
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» /Наук. керівник Кононко О.Л. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
4. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук. ред. О.Л.Кононко. – К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. – 243 с.
5. Кононко О.Л. Обов'язкова дошкільна освіта п'ятирічок: реалії, ризики, сподівання // Дошкільне виховання. – 2010. – №8. – С.4-8.
6. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. керівник О.Л.Кононко – К.: Світич, 2009. – 209 с.
7. Особливості організації навчально-виховного процесу в різновікових групах дошкільних навчальних закладів: Навчально-методичний посібник / Автори та укладачі Нечипорук Н.І., Томей О.П., Корж Т.М. – Біла Церква: КОПОПК, 2009. – 152 с.
8. Положення про дошкільний навчальний заклад // Директор школи. – 2000. – №29-32.